215x140 PP795

1899г. инв. 5747 57

Съ тъзи си книжка, както е извѣстно на читателитѣ ни, „сѣячъ“ встжпва въ втората година отъ своето сжществуванье. Мислѝ се много върху въпроса: да ли да сжществува „сѣячъ“ и пръзъ втората си година, или да се потрѣбе веднжжъ за винаги. Ала всичко говорѝ въ полза на неговото издаванье. Мисъльта, че съ прѣставанѣто да сжществува „сѣячъ“, земледѣлческото население въ страната губи единъ свой, органъ, който искрено е защитявалъ неговитѣ интереси, който е далъ поводи за да се създадѫтъ доста мѣроприятия, който е проповѣдвалъ и проповѣдва единство между всичката земледѣлческа маса, слѣдъ създаванѣто на което само е мислимо за постиганье въ борбата, която прѣдстои на земледѣлческата маса за трайното нейно обезщетяванис; въ която сплотената земледѣлческа маса ще покаже до колко нейний гласъ е мощенъ: нейний гласъ ще бжде, гласъ рѣшажщъ!... Тъзи мисъль е дала най голѣмо основание за сжществуванѣто на „сѣячъ“.

Срѣщу тъзи силни основания за сжществуванѣто на „сѣячъ“ имаше едно само основание, което, ако и самò, на смалко да спрѣ това му сжществуванье; а то е: **Парàта.** Да, осжждитѣ парични срѣдства съ които е разполагала редакцията на „Сѣячъ“ бѣхѫ едничката отпора за не сжществуванѣто му за напрѣдъ. Обаче има се малко още надѣжда въ абонатитѣ, на плѣщитѣ на които главно се усланѫ „Сѣячъ“, че тѣ ще съзнаѫтъ своятъ си дѣлъ и ще подкрѣпѫтъ „Сѣяча“ въ исплащанье борча му за минѫлата година и усилятъ срѣдствата му за прѣзъ настоящата год., като си внесѫтъ само абонамента. Програмата му се подѣлня съ нѣкои отдѣли; като напр. Отдѣлъ: селска ветеринарна медицина. Въ тоя отдѣлъ: селска ветеринарна медицина, ще се описва лѣкуванѣто и лѣкарскитѣ срѣдства на селенина, които употрѣбява при тая или оная болѣсть, като ще се разследватъ научно; ще се осжждатъ прѣдразсѫдъцитѣ и суевѣрията, като проповѣдва тѣхното искореняванье и т. н.

Поведението на „Сѣячъ“ си остава сѫщото: „Сѣячъ“ е посвѣтенъ на чисто земледѣлческитѣ интереси, тѣ го създадохѫ и тѣхъ ще пази; слѣдователно неговата задача се изразява въ слѣдующитѣ думи: Да подига и запазва общото благосъстояние на земледѣлческата кауза. За него ще бѫде безразлично отъ гдѣ исхожда грѣшката или прѣстѫплението, затова нека се не самооболщаватъ нѣкои си, че „Сѣячъ“, благодарениена нѣкои посторонни давления, ще бѫде отзивъ на тая или оная сѫществующа политическа партия у насъ, на това или онова правителство, които нѣматъ присърдце защитата интереситѣ на земледѣлческото население, освенъ — отзивъ на всичко добро сторено за подиганье земледѣлческото благосъстояние, безъ обаче да гледа отъ гдѣ исхожда то.

* * *

„Сѣячъ“ и прѣзъ втората си година ще излиза два пѫти въ мѣсеца: на 25 и 10 число, въ обемъ отъ двѣ печатни коли. Годишний абонаментъ на „сѣячъ“ е 8 лева за въ Бѣлария и 10 л. за въ странство.

Исплащаньето може да става въ два срока: едната половина съ получаванье втората книжка и другата половина съ получаванье дванадесетата книжка.

На неплатившитѣ до опрѣдѣленій срокъ абонати ще се прѣкѫсне понататѣшното испращанье.

На исплатившитѣ си абонати „Сѣячъ“ ще даде като прѣмия едно добро съчинение изъ земледѣлческата наука.

Забѣлѣжка I. *На ученицитѣ изобщо и на войницитѣ „Сѣячъ“ се отстѫпва за 4 л. а на селскитѣ учители за 6 лева, платими наведнѫжъ.*

Забѣлѣжка II. *Онія Господа, които нежелаѫтъ да получаватъ за прѣзъ тѣзи Година „Сѣячъ“, умоляватъ се да повърнѫтъ още първата книга. Които до излизаньето на втората книжка не го повърнѫтъ ще се считатъ за редовни абонати.*

Редакцията.

ОПИТИ СЪ КУЛТИВИРАНЬЕ ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ, ПРОМИШЛЕНИ И ИНДУСТРИАЛНИ РАСТЕНИЯ.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ПЛ. СТАНИН

III. МАКЪ

(Papaver somniferum)

Изъ историята на мака. Видове макъ. Почва. Торение. Сѣидба. Условия за вирението му. Отгледванье. — Непрятели на мака. Приходо-расходъ.

(съобщава **П-въ**)

Макътъ е старо стопанско растение, съ обработванъето на което сж се занимавали жителигѣ на източна и срѣдня Азия — прѣимущественo въ влажнитѣ мѣста на Египетъ, Персия, и Остъ-Индия. Сега най много се сѣе въ Франция. Въ доста пространство се обработва въ Македония и България, а именo въ Пловдивский иКюстендилский окржгъ; въ най скоро врѣме започнж да се отгледава въ Руссенский и Варненский Окржгъ, нъ твърдѣ въ умѣрено пространство.

У макътъ се различаватъ много видове, пъ азъ ще споменж само нѣкои отъ тѣхъ — отъ по извѣстнитѣ и употрѣбителнитѣ,

1. *Бѣлъ* или *Персидски макъ;* има бѣлъ цвѣтъ, главитѣ му сж яйцеобразни, сѣмена сжщо бѣли; дава повече масло отъ колкото другитѣ видове макъ.

2. *Черъ* или *распуклив* макъ. Маковицата на този видъ макъ се распуква и сѣмето истича на вънъ. Цвѣтоветѣ му сж ружани и виолетови, главицата валчеста и сѣмената почти черни.

3. *Нераспуклив* макъ. Маковицата му е поголѣма отъ тая на другитѣ видове макъ, и не се распуква; цвѣтътъ му е блѣдочервенъ, сѣмето синьо; не страда толкова отъ климатическитѣ промѣни.

Макътъ може да се отгледва тамъ гдѣто вирѣе и житото; слѣдователно, нашето отечество може да се мѣри съ тия страни, които смѣтатъ мака за едно отъ най доходнитѣ имъ растения, стига да се има любители на маковата култура. Годишна температура на мака е достатъчна 2500 градуса Целзиеви.

Макътъ е растение, което дава по-сигуренъ приходъ отъ рапицата; нестрада толкова отъ неприятели. На студа е по противостоящъ отъ много земледѣлчески растения. Приходъ дава несъмненно повече и отъ самата рапица.

За най добри почви за макътъ се смѣтжтъ *глинесто-пѣсъкливитѣ,* които сж изложени на припѣкъ и да съдържжтъ смѣсъ отъ варъ; изобщо взето тъй нарѣченитѣ *ечмени* почви. *Тѣжкитѣ* почви не сж толкова сгодни за макътъ, а най вече не сгодни сж *торфенитѣ* почви; на тѣхъ макътъ почти никакъ не става.

За макътъ почвата се приготовлява много старателно. Дълбоката орань извършена прѣзъ Есеньта дѣйствува благоприятно на плодородието. Нивата на която ще се сѣе макъ трѣбва да се чисти, защото плѣвелитѣ недаватъ възможность на и тъй бавно растящето растенийце да се развива. Прѣсна орань прѣди сѣидбата не се прѣпоржчва; затова прѣди да сѣемъ мака само завличаме почвата.

Мака най добрѣ вирѣе подиръ наторенитѣ окопователни растения, дѣтелината; сжщо — нъ не тъй добрѣ — и слѣдъ хлѣбнитѣ растения. На цѣлинитѣ сжщо вирѣе съ успѣхъ.

Тамъ гдѣто макътъ ще се смѣта като второстепено растение; т. е. гдѣто ще се обработва въ малъкъ размѣръ добрѣ е да се сѣе между картофитѣ, моркова, рѣпата и зеленчуцитѣ. Съ това се печели мѣсто.

За макътъ почвата се тори. Ако ще се тори почвата съ хлѣвски торъ трѣба това да се направи още прѣзъ Есеньта. Ако ли съ искуственъ торъ ще се тори трѣба тази работа да се извърше на Пролѣтъ. Почва наторена съ смѣсъ

отъ суперфосфатъ и азотенъ торъ и то на 1 хектаръ да се хвърли около 25 килогр. азотъ 50 — 60 килогр. фосфорна киселина, споредъ Хосьосъ (Hoseus) такива почви даватъ възможность на мака да натрупва повече масло и увеличаватъ прихода. Дитрихъ пъкъ твърди, че азотнитѣ торове, особено сѣресто амониевата соль, дѣйствуватъ за повишанието на морфия въ сѣмената.

Макътъ е растение, което дава много дрѣбни сѣмена; затова сѣидбата му се извършва примѣсено съ пѣсъкъ, пръсть или пепель. Макътъ трѣба да се сѣе колкото е възможно рано — най късно въ началото на м. Априлъ, за да може, плитко засѣтото сѣме да се ползва отъ зимната влага; обаче почвата трѣба да бѫде достатъчно попъсъхнѫла. Сѣмето на мака се не бои отъ разнитѣ мразове. Сѣидбата въ редове е по прѣдпочителна: 30 — 40 сантиметрова растояние между редоветѣ е достатъчно. На единъ хектаръ пространство сѫ достатъчни 5 — 6 килограма сѣме. Винѫги трѣба да се грижимъ щото сѣмето да не бѫде заровено дълбоко: 1 — $1^1/_2$ сантиметрова дълбочина е достатъчна. При ржчната сѣидба завличаньето се извършва съ брани или търненъ влакъ. Подиръ завличаньето необходимо е прѣкарваньето и единъ валякъ, ако такъвъ се има на ржцѣ.

Щомъ младитѣ растения поникнѫтъ пристѫпва се къмъ окопаваньето имъ. Когато образуватъ 3 — 4 листа плѣвѫтъ се и се разрѣдяватъ, така щото растоянието между растенията да бѫде 16 — 20 сантиметра. При гъстия макъ маковицитѣ оставатъ крѣхки и качеството и количеството на афиона е по долньо. Втората копань се извършва по дълбоко и то въ сухо врѣме. Много влажното врѣме, особно при цъвтението дѣйствува врѣдно върху мака. Втората копань трѣба да бѫде завършена прѣди да искара мака високо стебло: защото при израстнѫлия макъ не е прѣпоржчително ходението изъ нивата.

Прибираньето на мака е въ зависимость отъ цѣлта за неговото употрѣбление и видътъ на мака. Тъй напр. ако ще

се добива отъ мака само сѣме, прибиранѣто му се извършва прѣзъ мѣсецъ Августъ (тамъ гдѣто лѣтото е по топло) а въ по хладнитѣ страни чакъ въ м. Септемврий. Че макътъ е готовъ за прибиранье се познава отъ това, че стъблото изсъхва, като поклатимъ главичката сѣмето шумоли. Това забѣлѣжимли отрѣзватъ се главичкитѣ, турятъ се въ човали и се исипватъ на покрито мѣсто и често се прѣриватъ за да си доизсъхнѫтъ но — равномѣрно.

Нераспукливия макъ може да се остави по дълго на полето, защото отъ него се нѣма опасность за истичанье сѣмето му.

Беридбата на мака неможе да се извършва на веднѫжъ защото еднакво не здрѣе. Колкото по дълго стои сѣмето въ маковицитѣ толкова е по-добрѣ. Слѣдъ прибиранѣто на маковитѣ главици, пристѫпва се къмъ истъргванье на стъблата, които се употрѣбяватъ за горенье.

Слѣдъ като се овършѣе или очука мака оставя се въ тънки пластове сѣмето да съхне, като отъ врѣме на врѣме го разбъркватъ, и слѣдъ това го отвѣватъ.

Макътъ отгледватъ още за добиванье отъ главицата му афионъ; а отъ самитѣ главици и то на бѣлия макъ, които берѫтъ доклѣ сѫ още зелени, прѣзъ м. Юний, исушаватъ ги и приготовляватъ отъ тѣхъ въ аптекитѣ единъ сирупъ, *сирупъ Диакодий* (Sirupus Diacodii) който заедно съ други лѣкарства служи като прѣкрасно лѣкарство противъ кашлицата.

Маковата глава носи отгоре си по една сплескано калпаче (stigma) раздѣлено отъ 9 — 11 прѣградки и изглѣжда като резета или като венецъ, а долния край на главицата е широкъ и се прѣтваря въ опашка. Външната часть на главата е валчеста и има толкова линии колкото и отгорнаята часть (stigmata). Вътре въ главицата има сѫщо отъ 9 — 11 прѣградки (Sameli), които не сѫ се сраснѫли помѣжду си и сѫ пълни съ маково сѣме. Отъ сѣмената приготовляватъ въ Аптекитѣ *емулзия* т. е. течность бѣла като млѣко и се упот-

рѣбява вътрешно; сѣменатa съдържатъ много масло което се получава посрѣдствомъ пресуването имъ.

Афионътъ (opium) не е нищо друго освенъ засъхнѫлъ млѣченъ сокъ, който истича отъ разрѣза, когото правятъ още на неузрѣлитѣ главици. За да получатъ афионъ постъпватъ тъй. Околоврътъ на зелепитѣ макови главици правѭтъ разрѣзътъ и то не дълбоко, защото инъкъ неможе да тече млѣчния сокъ, който исушаватъ, обиватъ го въ листоветѣ на сѫщия макъ и въ такъвъ видъ постѫпва въ продажбата. Парчетата биватъ въ различна величина и форма отъ 100—400 грамма. Отъ една макова главица получаватъ до 30% опиумъ. Въ прѣсенъ видъ парчетата сѫ мѣгки и постѣпенно исъхватъ, като ставатъ по твърди. Цвѣтътъ на опиума е: външната часть *свѣтло-бурав;* когато счупятъ първе отъ добъръ афионъ прѣставлява зърнеста масса. Миризмата на опиума е наркотична и упоителна, вкусъ горчивъ и остъръ. Опиума не трѣбова да бѫде прѣгорѣлъ или да има соленъ и сладковатъ вкусъ, а когато се разрѣжи не трѣбова да съдържа пеcъкъ, нишесте, семѣна и други чузди вѣщества и при изгоряването на опиума не трѣбва да се получи повече отъ 8% пепель.

Едно важно обстоятелство има да се забѣлѣжи при извършванье разрѣза за добиванье афионъ, а то е, че ако захванимъ да разрѣзваме и лицето ни гледа кѫдѣ източната страна на нивата, обираньето на опиума ще се започне отъ обратата страна — лицето ни да е обърнѫто къмъ западнѫта; защото ако захванемъ обираньето на опиума отъ сѫщата страна една частъ отъ него ще се утрони а друга ще полѣпне у дрѣхитѣ ни: на рѣцѣ нѣма да имаме нищо. Това трѣба строго да се съблюдава.

Въ Продажбата се срѣщa нѣколко видовѣ опиумъ:

1) Турски смирненски или Левантийски (opium Turcicum S. Smyrnaeum) когото считатъ за най добръ сортъ опиумъ и него трѣбва да употрѣбяватъ въ медицината. Почти въ всичкитѣ фармакопей е обозначено да се приготовля-

ватъ всичкитѣ препарати отъ Левантийский или Турский опиумъ.

2) Египетский. 3) Персидский, а най послѣ Европейский опиумъ. *(Слѣдва)*

с. Д. К Б-ско.

ДА СЕ РАЗБЕРЕМЪ.

Въ брой 2 год. II „на Винарско земледѣл. вѣстникъ,“ подъ надслова „Земледѣлческитѣ Надзиратели“ е помѣстена една статия въ отговоръ на нашата, помѣстена въ броевѣтѣ 19 и 20 на сп. „Сѣячъ.“ Понеже автора ѝ вмѣсто да хвърли свѣтлина върху въпроса, който третира, на ново го забулва, то рѣкохме пакъ да излеземъ и ние да кажемъ нашитѣ двѣ думи за освѣтление, като сжщевременно просимъ извинение отъ читателитѣ за гдѣто изново ги заставяме да четѫтъ по сжщия въпросъ.

Автора на рѣчената статия отрича че е казалъ въ пьрвитѣ си двѣ статии, че земледѣлческитѣ надзиратели нѣмали достатъчна подготовка и проси извинение ако ние така сме го били разбрали. Той мислилъ това само за нѣкои отъ тѣхъ. Добрѣ. За да докажемъ на автора, че не ние криво сме го разбрали а той криво е мислилъ, може би тогава, та криво е и писалъ, поканваме го да прочете статията си въ брой 20 стр. 154, отъ зачалото на колона пьрва до края на пьрвий пасажъ. Отъ тамъ той много добрѣ ще разбере че абсолютно той никждѣ неправи разлика между Земл. Надзиратели а всичкитѣ, като въспитанници на мѣстнитѣ земледѣл. училища, ги искарва хора съ *ограничени понятия*, разберете читатели, съ ограничени понятия по земледѣлието.

Че имало Земл. Надзиратели, които незнаяли че въ окржзитѣ имъ вьрлувало чума по добитъка и такива, които искали да организиратъ стопанство така че $^1/_4$ отъ земята му да засѣятъ съ тютюнъ, ние допускаме и то само за това допускаме, защото щомъ твърди автора вѣрваме то да е провѣрено и истинна. Пьрвата грѣшка е грѣшка дѣйствително заслужажща внимание и Министерството би трѣбвало да каже своята дума за този надзиратель. Втората грѣшка е тоже грѣшка за хора знакоми на извѣстни мѣстни еко-

номически условия, а може би и не грѣшка за други знакоми съ други условия. Нъ понеже автора знае тѣзи работи и го прави въпросъ, то трѣбва да е дѣйствителна грѣшка при условия еднакви, познавани и отъ грѣшителя и отъ критика.

Човѣкъ безъ грѣшка неможе и колкото повече ги прави човѣкъ безъ високи претенции толкова повече тѣ сѫ простени, нъ колкото повече ги прави човѣкъ съ високи прѣтенции на енциклопедистъ толкова тѣ сѫ по непростени. Нема не допуща автора, че грѣшки се правѧтъ и отъ хора съ висше земледѣл. образование, и то отъ такива, каквито той въ статиитѣ си иска да прави земледѣл. Инспектори? Ако грѣшкитѣ посочени отъ автора, че били правени отъ нѣкои сегашни Земл. Надзиратели сѫ грѣшки важни, то още по важна грѣшка и не простено е щото хора съ Висше земледѣл. образование да казватъ на рѫждата главня и да твърдѧтъ, че едно нормално вино трѣбвало да има $1^{00}/_{00}$ винена киселина. Грѣшки се правѧтъ отъ всѣкиго и никой не е безгрѣшенъ.

Колкото за това, че нѣкои Земледѣл. Надзиратели били подигравани отъ земледѣлци, кметове, управители, членове въ Пост. Комиссии и пр. може и да е истина, нъ ние мислимъ, че ако даже Земледѣл. Н-ли се замѣнѣхѫ само съ хора, които да знаятъ даже да свалятъ звѣздитѣ отъ небето, подигравкитѣ ще си бѫдѧтъ всѣ подигравки, до като массата ни е съ такова въспитание. Нъ нека вѣрва автора, че тѣзи подигравки се намаляватъ и ще исчезнѧтъ съвършенно, съ въспитанието на народната ни маса. Ако автора се взрѣ добрѣ и въ нѣкоя друга длъжность, па каквато и да била тя и заета отъ колкото се може по достойно лице и прѣдприеме да изучи общественното мнѣние за нея, ще види че и тя не е безъ опозиция и че и по нейнъ адресъ ще се пускатъ подигравки.

Чуди се автора какъ сме се застѧпвали да защищаваме всичкитѣ Земледѣл. Надзиратели безъ да сме познавали тѣхнитѣ работи и исказва желание да се научи за това. Ние удовлетворяваме неговото желание и му отговаряме, че това го правимъ на сѫщо това основание, на което той безъ да познава работитѣ на Земл. Надзиратели имъ приписваше нелепости, па и безъ да познава свършившитѣ Висши земл. училища, се явява тѣхенъ горѣщъ защитникъ. Нема сме направили прѣстѫпление, г-не авторе, като излезохме да Ви докажемъ че жлѫчнитѣ обиди, които хвърляте върху младежитѣ, свършивши мѣстнитѣ земл. училища, и то въ такъвъ распалъ, който е въ положение да компрометира стотини млади, пълни съ енергия сили и то явно само за туй за да се отдаде поголѣма

важность на свършившитѣ не въ България, съ съвършенно несправедливи? Нѣма ако Вие можете да приписвате ограничени понятия другимо, то другъ неможе или нетрѣбва да излезе и да Ви каже само: „не е така!“ Защо не опровергахте и не казахте нищо за *ограниченитѣ понятия?*

Автора ни приписва, че сме били добрѣ посвѣтени въ архивата на М-вото та сме знаяли, че нѣмало заржчвание на картофи и др. сѣмена безъ да е имало поржчки отъ земледѣлцитѣ. Въ отговоръ но това ние ще поканимъ уважаемий авторъ да прочете подобрѣ статията ни, отъ което ще види, че ние нетвърдѣхме че нѣмало подобни случаи, а само недопускахме да има такива Земл. Н-ли, които да постѫпватъ така при исписване на сѣмена.

Именно ние сме въ правото да припишемъ това на автора, защото той твърдѣше горньото въ статията си съ една твърда положителность.

Когато ние казахме, че автора не е запознатъ съ въпроса, когото се е наелъ да третира, той ни се расърди и взе за обида и сега го оставялъ на наша смѣтка. Сега пакъ ние идемъ още единъ пѫтъ да му докажемъ че дѣйствително той непознава добрѣ въпроса.

Ако той би се заинтересовалъ да прочете Правилника за Земл. Надзиратели, който е базата на която почива тъзи длъжности, отъ чл. 7, Забѣлѣжка 4, щѣше да разбере че самий правилникъ дава привилегии на съ висше образование хора, като ги назначава направо второстепенни, слѣдъ полагание на установений испитъ. Ако това знаеше автора, той не би исхабилъ толкова трудъ да съвѣтва хората съ висше образование да не се явяватъ на испитъ и да не искатъ длъжности Земл. Надзиратели, до като за такива се търпѣли невежитѣ, спорѣдъ него, лица свършили мѣстнитѣ земл. училища.

Ние нѣма да обръщаме внимание на противорѣчията на автора, както напр. въ първитѣ си статии бѣше казалъ, че нашитѣ земл. училища давали хора съ *ограничени понятия по земледѣлието,* (к- н.) а въ послѣднята казва „ . . . Защото ние знаемъ, че съ нашитѣ училища ние неподготвуваме чиновници, а *земледѣлци* (к. н.) и селски учители“; нъ ще обърнемъ на това внимание, че както автора така и мнозина още, не съ вникнали добрѣ въ самата длъжность, нейната основа, направление и задача у насъ. Нѣкои, даже, на тѣзи длъжности даватъ громкото име *земледѣлчески администратори.* Може би че цѣлта която, се прѣслѣдва тука съ Зем. Надзиратели да се прѣслѣдва другадѣ съ нѣкакви земл. админи-

стратори и нѣкакви чиновници, но за у насъ да се глѣда така на работата е още много рано.

Земледѣлческий Надзиратель у насъ е онзи скроменъ учитель, онзи скроменъ агентъ, който е лишенъ отъ всѣкаква власть, даже и тогава, когато е неминуемо да я прояви, като напр. въ случаи за истребление нѣкаква зараза, насѣкоми и пр. по растителностьта. И тамъ той трѣбва да се моли, да убѣждава, да сѫ склаия, само и само да истъргне съгласието на невежия още селянинъ. Какви администрации Ви намѣрило г-да, когато едно распорѣждание въ полза на дѣлото Вие не ще можете да приложите. Ако даже се наречехте чиновникъ прѣдъ селянина, той и безъ добро-утро ще Ви замине, безъ да си обърне главата и да Ви погледне.

Земледѣлческий Надзиратель още за дълго у насъ неще може да заповѣдва да управлява и да распорѣжда; още за дълго той ще моли, убеждава, че даже и да приятелствува съ селянина за да може да прокара нѣщо. Какви администратори и чиновници Ви намѣрило, когато по положение между администраторитѣ и чиновницитѣ въ окржжието той е въ най голѣма немилость: Оставенъ въ едно цѣло окржжие безъ никакви помагала, отъ него се иска много и прѣмного.

Като завършиваме съ това ще кажемъ автору, че вѣнцитѣ, които плете на колегитѣ си ще бждѫтъ заслужени само тогава, когато тѣ се откажатъ отъ голѣмитѣ претенции и се запретиѫтъ въ дѣлото и чакъ когато на дѣло тѣ покажатъ, че много повече нѣщо могѫтъ да направѫтъ, но съ дѣла а не съ голи прикаски, тогава и ние ще искаме отъ М-твотото да уволни всичкитѣ други Земледѣлчески Надзиратели и да ги замѣни съ достойни хора съ Висше образование. Това ще бѫде високо справедливо и ще се удовлетворѫтъ и двѣтѣ страни. Иначе само да приказваме когато нѣмаме прѣдъ очитѣ си живи примѣри то ще бѫде повече отъ не на мѣсто.

с. Кара-Бурунъ. **Z.**

ПЧЕЛАРСКИ БѢЛѢЖКИ

(пише Цвѣтанъ)

Одъ това заглавие за въ бждще ще запознаваме читателитѣ си съ нѣкои бѣлѣжки по пчеларството, опитани въ дълга практика.

Съ настоящата статия ще запознаеме читателитѣ си съ *медоноснитѣ растения*, необходими въ пчеларството.

Пчелата е това насѣкомо, което абсолютно безъ никакви грижи у насъ, пакъ дава приходъ на пчеларя. Ако се обърнеше поголѣмо внимание въ отглеждането и храненето на пчелитѣ, както това е направено въ другитѣ държави, доходътъ ще се увеличи десетократно. Отъ нѣколко години насамъ (5—6) всичкитѣ пчелари се оплакватъ, че пчелитѣ имъ мрѣтъ отъ гладъ. Това е твърдѣ естественно. Лѣсовете (коритѣ), които се намираха до селата и се пълнеха съ разни сладки билки съ тѣчение на времето и при неразбиране тѣхната експлоатация, тѣ се осѣкоха и сега стърчатъ нѣкои огризени дървета, подъ които се пладнѣтъ овцѣтѣ и гдѣто нито листъ трѣвица не се вижда. Жаждата за земя стана причина да се разорѫтъ много отъ пасбищата, които се пълнѣха съ сладки билки и отъ които се хранѣха пчелитѣ. Нѣколко години подъ рѣдъ сушата рано лишаваше пчелитѣ отъ и така малко останалата имъ храна.

Тѣзи липси могѫтъ да се попълнатъ съ сѣянието на нѣкои отъ медоноснитѣ растения. Важното е, че много отъ послѣднитѣ служатъ и за храна на добитъкътъ; така щото съ тѣхното засѣване ще се постигне двоякa цѣль.

При това за посѣваннето и отглѣждаванието имъ не се изисква кои знае какъвъ трудъ и капиталъ. На тѣхъ могѫтъ да се даватъ мѣста, които оставатъ винаги пусти въ стопанството и послѣ покрай пѫтищата, плетищата сънѣритѣ (слоговетѣ) на нивитѣ и пр. —

Тука ще се ограничимъ на кратко да опишемъ по важнитѣ отъ извѣстнитѣ до сега медоносни растения:

1) *Бѣлата детелина* (Trifolium repens) е една отъ най-важнитѣ между медоноснитѣ растения. Тя цъвти отъ м. Май чакъ до м. Августъ и дава храна на пчелитѣ прѣзъ цѣлата година. Не е никакъ взискателна къмъ почвата и не се бои отъ сушата.

2) *Червената детелина* (Trifolium Pratense) ако и да е медоносна, нъ тя е достѫпна за пчелитѣ само въ това

време, когато медовнитѣ имъ желъдъци сѫ прѣпълнени съ нектаръ, това бива обикновенно къмъ м. Юлий.

3) *Шведската детелина* (Trifolium Hybridum) дава повече трѣва отъ първитѣ двѣ. Стеблото ѝ е повече расклонено и съ повече цвѣтове. Послѣднитѣ отъ начало сѫ бѣли а послѣ придобиватъ розовъ цвѣтъ. Цъвти отъ втората половина на Априлий до прѣзъ Юний. При сѣянието добрѣ е да се смѣсва съ червена детелина и тимофеека. Послѣднитѣ двѣ трѣви съ своитѣ стебла подържатъ шведската детелина и ѝ прѣчатъ да полѣга. Тя е доста медоносно растение.

4) *Люцерна* (Medicago Sativa) Тя е тоже много медоносно растение. Засѣта единъ пътъ трае 10—12 год. Цъвти прѣзъ м. Май до Септемврий, дава добра храна на пчелитѣ прѣзъ цѣлото лѣто. Пуща много дълбоки корени въ земята затова и не се бои отъ сушата. Изисква богата и дълбоко разработена почва.

5) *Есперсетъ* (Hedisarum onobrichis) и то е многогодишно растение (7—10 год.). Цъвти прѣзъ Май до половината на Юний. Това растение обича повече варовити и мергелни почви. Въ редътъ на медоноснитѣ растения то заема по задньо мѣсто.

Всичкитѣ описани до тука растения сѫ и кръмни растения, даватъ богато сѣно за добитъка и единъ пѫтъ посѣти, остава сегисъ тогисъ да се търмѫчѫтъ и пр.; така щото, съ обработванието на тѣзи растеная, пчеларя ако е и земледѣлецъ ще исхрани и пчелитѣ и добитъкътъ си. Ако ли е специално само пчеларъ, ще увеличи доходътъ си отъ продажба на сѣно.

6) *Уровъ* (Бурчакъ Vicia sativa). Това растение може да има второ мѣсто въ редътъ на медоноснитѣ. Сѣе се на угаръ. Ако се остави да налѣе зърна то истощава силно почвата, затова най добрѣ е да се коси при свършванне на цъвтението.

7) *Серадела* (Ornithopus sativa) то е едногодишно растение обича пѣсъкливитѣ лѣгки почви, става добрѣ и на

торфенитѣ почви. Въ влажно и топло време дава много медъ, съдържащъ много нектаръ; цъвти прѣзъ Юний до Септември.

8) Грѣчиха (Pol. Fagopirum) Грѣчихата е наречена Царица на пчелната храна. Тя, посѣта въ разни врѣмена дава храна на пчелитѣ около два мѣсеци (Юлий и Августъ). Тя дава най много и най здравъ медъ на пчелитѣ, особенно посѣта тя на пѣсечлива почва и въ влажно време. Южнитѣ вѣтрове и гърменето ѭ повръждатъ до толкова щото тя не дава никаква храна на пчелитѣ.

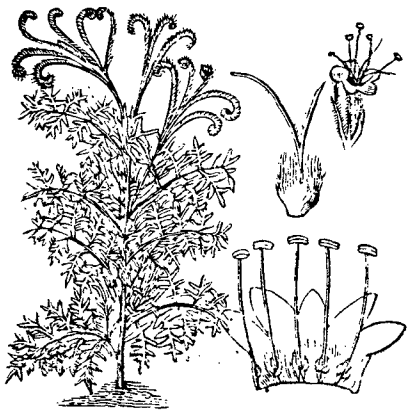
9) *Горчица* (Sinapis alba и Sinapis arvensis) цъвти въ м. Юни и Юли, дава много здравъ жълтъ медъ и въ значително количество.

10) *Рапица зимна и лѣтна* (Brasiga Napus) отдѣлява нектаръ сутрина рано до вечерьта.

11) *Кучи езикъ* (лисича опашка, Ehium Vulgare) е двѣгодишно растение. Цъвти обикновенно въ втората година отъ посѣването, затова го сѣятъ заедно съ грѣчихата. То расте на всичкитѣ почви, обаче на сѣверъ измръзва. То цъвти прѣзъ м. Май до Юлий, а въ благоприятно врѣме чакъ до Септемврий. Дава много медъ. Спорѣдъ исчислението на Г. Прокоповичъ единъ хектаръ дава около 640 кгр. медъ. Пчелитѣ покриватъ това растение отъ сутрина до вечерь.

12) *Фацелия* (Phacelia congesta и Phacelia tanaceti tolia) Това растение по медоношението си надминава първото и за това го считатъ единственното най медоносно растение. Три пѫти цъвти прѣзъ лѣтото. За да не се прѣкратява цъвтението и да не се лишаватъ пчелитѣ отъ медътъ му, прѣпоржчватъ да се сѣе на три пѫти прѣзъ една до двѣ недѣли. Phacelia congesta има и това прѣимущество надъ другитѣ растения, че чашкитѣ на цвѣтътъ му сѫ малки та пчелитѣ мнолесно събиратъ медътъ. (Вижъ обр. 1.)

13) Бодливъ синчецъ (Borrago officinalis) Това растение е едногодишно, никакъ не взискателно по отношение на почвата, сѣе се много рѣдко. Сѣмето щомъ узрѣе много лѣсно пада,

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СТАЛИН

Обр. 1.

за това когато ще се събира сѣмето порано се пожънватъ още малко зелени стъблата и така се оставатъ да дозрѣятъ. Единъ пѫть посѣто, то само се прѣсява и нема нужда да се сѣе за нѣколко години. Цьвти прѣзъ м. Юний и Септемврий.

14 Eshoetzia cristata (единъ видъ коприва) е едно годишно растение и то се причислява къмъ много-медоноснитѣ растения. Еднъжъ то закоренено на едно мѣсто задушава всичкитѣ други трѣви. То е любимото на пчелитѣ растение и добрѣ е да се сѣе на срѣща пчеларника Пчелитѣ и лѣтѫтъ на него даже до късно на есень. То дава чистъ мѣдъ. Цьвти отъ м. Юний до ссента.

15) *Евтока* (Eutoca Viscida) е едногодишно растение тоже много--медоносно, обича припѣцитѣ. Колкото е възможно трѣбва да се сѣе рано, нъ да не се губи изъ прѣдь видъ че то е чувствително на студътъ. То расте на всичкитѣ почви нъ най добрѣ става на глинестопѣсъчливитѣ. Посѣването му нетрѣбва да стане на единъ пѫть а на нѣколко пѫти, та да може да доставя непрѣкъснато цвѣтъ за пчелитѣ. Цьвти продьлжително и прѣзъ всичкото това време бива посѣщавано отъ пчелитѣ. (Вижъ обр. 2.)

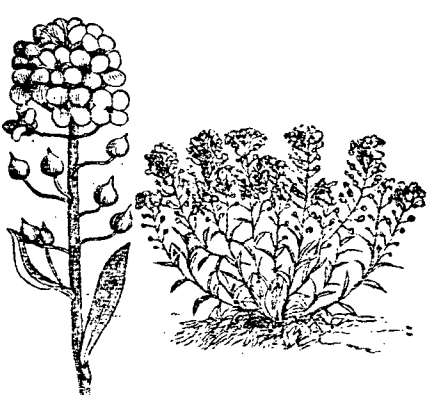
16 *Бурачекъ* (Alyssum bentahami) е тоже едногодишно и много-медоносно, расте въ всѣка богата почва, сѣе-

Обр. 2.

се много гѫсто. Цъвти въ продължение на 2 — 3 недѣли. Прѣзъ кое врѣме цъвти точно да се опрѣдѣли неможе, защото времето на цъвтението зависи отъ времето на засѣването, напр. посѣяно въ началото на Май ще цъвти въ първитѣ дни или кждѣ половината на Юлия. (Вижъ обр. 3.)

(Слѣдва)

Обр. 3.

ИЗЪ СЕЛСКИЯ ЖИВОТЪ

Бѣше първий день на Коледа. Отъ вечерьта на прѣдния день бѣ почнѫло да вали снѣгъ на твърдѣ едри парцали, който не прѣстанѫ и прѣзъ цѣлата нощь. Само снѣжнитѣ мушички се скитахѫ неустрашно, като неограничени господари, прѣзъ цѣлата бѫдна вечерь. Нощьта бѣше пуста, тъмна и мрачна. Неволно навождаше човѣку на твърдѣ печални мисли. Караше го да си прѣдстави въ най-ясни краски, та даже и да почувства всички разновидни сладости, които носи такова врѣме, такъвъ животъ. Да, врѣме мѫчетелно, врѣме на летаргията, врѣме на сънътъ. Всичко спѣше, — нищо будно. Горко на страдащитѣ отъ безсъница! Ако нѣкой поискаше да прѣкара по-добрѣ, толковато мѫчителна и вредителна тъмнина, трѣбаше съ още по-голѣма трудность, срѣдъ ужасната тъмнина, да дири и събужда отъ дълбокъ сънь свойтѣ послѣдователи. Нъ Съзерцаваната отъ далечъ розова картина, срѣдъ приятелско общество, не само разорчеваваше, не само убиваше духътъ на буднитѣ; нъ наопаки — правѣши ги по-силни, по-мощни по-енергични; вливаше имъ животворенъ огънъ въ жилитѣ. Любителитѣ на свѣтлината дочакватъ, — тъмнината не е вѣчна.

По едно врѣме, тукъ-тамъ изъ село. почнахѫ да се явяватъ свѣтлинки. Тѣзи освѣтления отъ часъ на часъ все по-много и по-много ставахѫ. Това бѣ знакъ че на мнозина е дотѣгнѫла продължителната тѣгостна тъмнина. Не слѣдъ дълго врѣме зачу се радостний, камбанний звонъ отъ селската малка черквица, която извѣстяваше на всички, че се е родилъ младий Богъ-Богътъ на истината, правдата и справедливостьта, — Богътъ на свободата, на равенството, на братството. Кани ги и всички, уловени рѫка за рѫка, да отидѫтъ да му се поклонѫтъ и принесѫтъ свойтѣ жертви за вѣчното му запазване и сѫществувание.

Съмна се. Вънка бѣше прѣменено, облѣчено, окичено въ чиста бѣла смъртна прѣмяна. Тукъ тамъ подъ снѣгътъ, множество куминчета изригвахѫ бързо и на голѣми кълба димътъ на свойтѣ огнища, които види се, бързахѫ да накажѫтъ виновника на 40 дневния постъ. Постницитѣ прѣситени на лукътъ, празътъ, зелето пиперътъ и черния хлѣбъ, бързахѫ да се пооблажѫтъ.

* * *

Нашето селце прѣди години бѣ едно отъ най-богатитѣ изъ между своитѣ съсѣди. Живописната мѣстность, въ която е распо-

ложено, пространнитѣ му нивя и гори, благодатната рѣкичка течаща прѣзъ селото и поящa плодородни ливади, го правѣхѫ толкова привликателно и завидно, че пѫтника неволно му се щѣше да му бѫде житель. Та и какво по хубаво? Климътъ лѣтѣ и зимѣ умѣренъ. Плодородие изобилно. Пасбища широки, — испъстрени съ горички. Нищо по хубаво за развъждание на едъръ и дребенъ добитъкъ. Цѣла благодатъ за жителитѣ си. Есенъ хамбаритѣ пълни съ жито, бъчвитѣ — съ вино, торбитѣ — съ сушени круши, ябалки, сливи, дрѣнки, рѫкавитѣ — съ лѣщници. Веселие, радостъ на всѣкѫдѣ! Цѣло блаженство!

Та и нѣкакъ бѣше, като че хората тогава бѣхѫ, нѣкакъ, по други; като че по си отбирахѫ отъ езика; нѣкакъ бѣхѫ по человѣколюбиви, по благодѣтели, по хумании. Дойдѫтъ празници — голѣми дни: дългъ бѣ всѣкиму да навѣсти всички познати. Случи се, спрѣчкатъ се нѣкои, бързахѫ да ги помирѫтъ, да ги не свари тъмнината, когато се се скитатъ злитѣ духове. Всички се радвахѫ на сравнително сносения животъ.

Но щастието и нещастието не сѫ вѣчни по отношение на единъ прѣдметъ. Свѣтътъ е колело. Едното отстѫпва на другото за врѣме, за да се яви въ по хубава форма послѣ. — Казватъ хората. Кой знае? Нъ работитѣ на нашето селце отъ години одарихѫ назадъ. — „Черна котка е влизала въ черкова“ — казваше единъ старецъ, отъ което страшно се безпокояхѫ старитѣ жени. — Наглед ъ всичко отиваше по старо му. Даже се случи едно ново промѣнение — не бивало до сега: а именно, селския тирзийски дюкенъ го направихѫ на кръчма. Въ него се събирахѫ всички селяни, за да размѣнятъ по нѣкоя сладка думица и се по-почерпѫтъ съ различни питиета, неизвѣстни до тогава тѣмъ.

Освѣнъ това отвори се едно малко дюкенче срѣдъ селото, въ което се продавахѫ разни басми, сенци, кундури, сапуни, украшения и много други работи; нъ, разбира се всичко избрано, каквото именно трѣба на нашия селянинъ. Още повече, че харчеше всичко въ натура; по цѣла недѣля „горкия“ не виждаше пара, а все яйца, масло, брашно, жито, ечимикъ и пр. Селото отъ година на година все се увеличаваше. Кажи всички, които се връщахѫ отъ служба, отдѣляхѫ се отъ бащитѣ си, като ставахѫ ступани на своя глава, съ надѣжда за едно щастливо бѫдѫще. Всѣки гледаше да си купи, да си завъди, да има отъ всичко — както хората. Надпрѣварвахѫ се единъ прѣзъ други: кой повече да работи, да пести, да сдобие по скоро, — да се види господарь на едно за-

видно състояние съ близско бѫдѫще. За щастие, убийственното трудолюбие и цинцърско пестение никакъ не помагахѫ. Нивитѣ измерени давахѫ по малко жито. Горитѣ изсѣкохѫ, разредихѫ и всѣка пролѣтъ падаше слана, която попарваше всички овошки и ги оставяше ялови. Цѣната на нивитѣ се подигнѫ отъ 200 на 800 гроша, а пъкъ цѣната на житото се намали наполовина, кажи го, и по-малко отъ половината.

Даждията, увеличаѫщи ся отъ година на година, сѫ станѫли толкова тежки, че трѣба да се продаде повече отъ половината произведено за да се заплатѫтъ. Ами секвестиранията, ако нѣма да си плати данъка? Ами безбожнитѣ глоби за отсѣчени дървета, ако и за разни постройки и потрѣби? И още колко нѣправди?

Всички тѣзи работи правѣхѫ твърдѣ силни впечатления на старцитѣ, които бѣхѫ вече прѣживѣли двѣ твърдѣ различаѫщи се по между си епохи. Тѣ намирахѫ мѫченически днешния животъ, нъ грѣшкитѣ отдавахѫ на себѣ си и на провидението.

Най важното е, че нашето селце изгуби оная привлекателность, оная завидность която обръщаше вниманието на всѣки пѫтникъ. Кѫщичкитѣ му сѫ вехти, кажи срутени, а хората нѣматъ пари да построѫтъ други. Хората сѫ станѫли не дружелюбни, опърничави, кажи груби. Караници, биеници, прѣследвания ще срѣщнешъ на всѣкѫдѣ. Подпалвание на плѣвници и кѫщи ще видишъ твърдѣ често. Открадвание на едъръ или дребенъ добитъкъ, едвали не, е нѣщо обикновенно. Възмутителни убйства не сѫ рѣдки. О, мизерия! Человѣку неволно се свива сърдцето прѣдъ тая ужасна картина.

(Сѫдва)

РАБОТИТѢ НА ОВОЩАРЯ ПРѢЗЪ М. МАЙ.

(пише Цвѣтанъ)

I

Въ овощната градина.

Ако облагородяванието на по старитѣ дървета не е свършено прѣзъ Априлий, то това и прѣзъ този месецъ се продължава.

Ако прѣзъ есеньта за запазване дървчетата отъ измръзване е било натрупано около коренитѣ сламенистъ торъ, сега се прѣмахва; може да се остави само тамъ гдѣто мѣстото е много открито та има опасностъ отъ изгубване влагата.

За да се усили ръстътъ на слабо-растящитѣ дървета требва прѣзъ този мѣсецъ да се направятъ нѣколко поливания съ теченъ торъ на коренитѣ на тѣзи дървета. Никога нетрѣбва да се поливатъ овощнитѣ дръвчета съ прѣсна торна жидкостъ, тъй като тя, особено тъзи получена отъ нуждницитѣ, дѣйствува извънрѣдно силно и у ябълковитѣ дървета причинява болѣстьта „ракъ“, а у костилковитѣ — истичание на смолата, въобще тъзи жидкость врѣди на всичкитѣ видове дръвчета въ образуванието на плода и въ вкусътъ му, което се дължи на излишния сероводородъ, който влиза по този начинъ въ дървото. Много е добрѣ прѣсний чистъ оборски торъ да се размѣси съ 3 — 4 до 5 пати повече вода, като му се притури и малко дървенъ пепелъ отъ огнището и така се остави на въздуха до една неделя прѣди употрѣбление то му и прѣзъ това време да се поразбърква честичко. Слѣдъ това тъзи жидкость се исипва въ нарочно направени до дърветата дупки или пъкъ въ нарочно прокарани до послѣднитѣ хендеци и се покрива съ прьстъ. Щомъ жидкостьта се попие отъ земята, нахвърлятъ се оторѣ чимове и др. за да попиятъ испаряемий се амонийкъ. Ако съ тъзи жидкость въ достатъчно количество се полѣе дървото въ началото на Априлий и въ края на текущий мѣсецъ Май, то послѣдньото ще получи всичкитѣ вѣщества отъ които то се е нуждаело за развиване на силенъ ръстъ и за образуване на плодъ прѣзъ т. година.

Прѣзъ този мѣсецъ може да се извърши и *сокопускането*. Къмъ послѣдното се пристѫпва само тогава, когато се открие и добрѣ изучи, че дърветата нарастватъ много силно и вслѣдствие на това оставатъ неплодородни. Сокопус-

канието се извършава така: съ остро ножче се направватъ единъ или повече нарѣзи на стъблото отъ горѣ на долѣ на дълбочина до бѣлината. Голѣма часть отъ сокътъ на дървото ще отива за зарастването на тѣзи рани, отъ което, естественно е, ще се намали общото количество сокъ на дървото, което е било причина на много силний ръстъ. Ако сполучимъ по този начинъ да направимъ дървото да ни даде плодъ то и за напрѣдъ ще продължава да ни дава такъвъ. Придаване плодородие на такова дърво може да стане и съ навеждане къмъ земята на отдѣлнитѣ клонове, чрѣзъ завързването нѣкои тѣжки прѣдмѣти къмъ върховетѣ имъ.

За да се постигне еднаквость между клонитѣ въ коронатa на дървото, къмъ края на този мѣсецъ трѣбва да се отщипва най на края върха на силно растящитѣ клонѣ, отъ което тѣхното нарастване ще се по преустанови и сокътъ, който отиваше за това нарастване ще усили нарастването на слаборастящитѣ клони. Спирането усиленото нарастване на силнитѣ клонѣ става и като тѣ, чрѣзъ прѣвързване, се поставятъ хоризонтално. Въ такова положение сокътъ циркулира медленно съ което се замедлява и нарастването на хоризонтално поставений клонъ.

Въ лозята прѣзъ т. м. се извършва пинчедисването т. е. остраняването отъ чуканитѣ неплоднитѣ лѣторасли.

Прѣзъ мѣсецъ Май прѣдстой на оворщал да пристжпи и къмъ *истребление на вредителнитѣ насѣкоми* по дърветата му.

Отъ насѣкомитѣ, които повече вредѣтъ въ овощарството и на които сж глѣда, като на овощни неприятели сж:

1) *Майский брѣмбаръ* (Melolontha Vulgaris) неговото описание изоставямъ сега, защото прѣдполагамъ, че той е всѣкиму извѣстенъ, (гледай фигурата въ бр. 2 год. I на „Сѣячъ“). Всѣкиму е извѣстно каква вреда причинява той на растителностьта щомъ се появи. Той вреди и като брѣмбаръ, като изяжда листата на дърветата и като ларва (червей), като прѣг-

ризва коренитѣ на растенията. Благодарение само, че неговото истребление не прѣдставлява нѣкаква голѣма мѫчнотия: сутрена рано бръмбаритѣ се намиратъ натрупани по дърветата и не бѣгатъ. Тогава можѫтъ да се събиратъ и уничтожаватъ.

2) Бръмбаритѣ: Eccoptogaster pruni и Eccoptogaster rigulosus. Тѣзи бръмбари прѣзъ мѣсецъ Май и Юний пълзѫтъ на горѣ на долѣ по плоднитѣ овощни дървета. Женската се промѫква подъ кората на нѣкой дебелъ клонъ и тамъ сниса яйцата си. Тѣзи бръмбари спорѣдъ г-на Ташенберга избиратъ всѣкога слаборастящи и недобро глѣдни дръвчета, та за това като срѣдство противъ тѣхъ се прѣпоржча поливането на коренитѣ съ теченъ торъ, отъ което сокътъ на дървото ще се усили и отъ внезапното му приидване насѣкомитѣ ще измрѫтъ.

3) Balanius nucum, който съ своя дългъ закржленъ хоботъ пробива младитѣ още дръвчета, сниса вътрѣ своето яйце, отъ което отпослѣ се излупва червейче, а това послѣдното изяжда вътрешностьта на орѣха, като го остава съвършенно празденъ. Единственното срѣдство противъ този бръмбаръ е сутрина рано да се брулятъ (свалятъ) заедно съ орѣховитѣ клончета, да се събиратъ и да се уничтожаватъ.

4) Прилични на първитѣ сѫ и *дѣлгоносицитѣ* Anthonomus pirі и, Anthonomus pomorum. Първий отъ тѣхъ изяжда още недобрѣ отворилитѣ сѫ цвѣтове на ябълкитѣ и не само че ги изяжда нъ сниса тамъ и своитѣ си яйца. Излѣзлитѣ отъ тѣзи яйца, въсеници вдълбаватъ по на долѣ пѫпкитѣ, до като тѣ завѣхнѫтъ съвършенно и паднѫтъ. Противъ размножаванието па тѣзи насѣкоми можемъ да си помогнемъ само съ събиранне и изгаряне на увѣхналитѣ пъпки.

По овощията па и по другитѣ растения се явяватъ едни *въшки,* които изяждатъ листата и токо що покаралитѣ лѣторасти. Противъ тѣхъ се прѣпоржча напръсквание повредените части съ нѣкои силни течности като напр. съ тютюнева вода, сапунена луга (бабадà, помля) и съ растворътъ, прѣпоржчанъ

въ брой 7 год. I на Сп. „Сѣячъ“, подъ заглавие. „Важно за градинаритѣ, овощаритѣ и цвѣтаритѣ.“

Едно отъ най вредителнитѣ насѣкоми, отъ родътъ на въшкитѣ е насѣкомото Aphis или Schizoneura lanigera. Това насѣкомо е нанасяло значителни опустошения въ южнитѣ мѣстности на Германия и Рейнъ. Още въ първата стадия на своя животъ то много лѣсно се забѣлѣжва по дървото, ако се взрѣ добрѣ человѣкъ. То напада ябълкитѣ. Всѣко отдѣлно насѣкомо за запазване отъ влагата и студа се покрива съ една бѣла влакнеста покривка като материя. Понеже тѣзи насѣкоми дружатъ на едно мѣсто по много, като се натрупватъ едно врьхо друго, то тѣхното присѫтствие на дървото се забѣлѣзва по бѣлитѣ влакнести пятна, които тѣ причиняватъ. Прикритата така безкрилна форма се явява прѣзъ мѣсецъ Май, плътно се прилѣпва къмъ най младитѣ клонки на ябълкитѣ и въ едно кратко време се размножаватъ въ ужасни количества и то безъ оплодотворение на женската. Скоро подиръ появяванието на тѣзи новоизлупени насѣкоми се явява и втора генерация, така щото прѣзъ течение на кратко врѣме се явяватъ много генерации една слѣдъ друга. Послѣднята отъ тѣзи генерации, обикновенно тъзи, която се появява прѣзъ мѣсецъ Августъ или Септемврий се различава много отъ по първитѣ генерации. По недостигание на влакнестата покривка, на тѣхъ израстватъ крила. Окриленитѣ насѣкоми прѣзъ Септемврий хвърчѫтъ въ роеве отъ едно мѣсто на друго и така съставляватъ нова колония и разпространяватъ заразата, като заседватъ на нови дървета.

Вредата на тъзи малка въшка се състои въ това, че чрѣзъ своитѣ честоповтаряни ужилвания младитѣ още летораст а сѫщо така и стеблото на дръвчетата въ разсадника, се причиняватъ рани прилични на ранитѣ отъ болѣстьта „ракъ“, което заболѣване често пѫти се прѣобръща на сѫщинската болѣсть „ракъ“, толкова опасна въ овощарството, вслѣдствие на което не само че стеблото се лишава отъ множество цѣнни сили, нъ малко помалко, благодарение на

голѣмото распространение на ранитѣ, дървото започва да слабнѣе и нѣколко години слѣдъ появяването на заразата съвършенно изсъхва.

Първата прѣдпазителна мѣрка противъ това толкова вредно насѣкомо, която може да се прѣпоржча е: най голѣма острожность при доставяние на дръвчета отъ чуждъ разсадникъ за да не се прѣнесе заразата. Единъ пжть прѣнесена много е мжчно да се работи за отстраненето ѝ, ако не се изгорѫтъ всичкитѣ нападнати отъ нея дървета.

Като най радикално срѣдство изобщо противъ дървеснитѣ въшки Директорьтъ въ Гензинхаимъ г-нъ Гете прѣпоржчва жидкостьта на Несслера. Тъзи жидкость се състои отъ 50 грамма зеленъ сапунъ 100 гр. паточно масло*) и 200 гр. спиртъ, смѣсени съ 650 грамма вода. Съ тъзи смѣсъ трѣбва нѣколко пжти да се напръсква нападнатото дърво. Освѣнъ това добрѣ помага и намазването дървото на пролѣть съ варияна вода, заривание около стеблото малко варь, а така сжщо 1% растворъ отъ киселецова киселина.

(Слѣдва)

Селска ветиринарна медицина

Какъ лѣкуватъ въ селата „Чумата“ по добитъка

(Пише П-въ)

Преди 188....година прѣзъ която върлуваше чума въ нашето и околни села. Настръхватми космитѣ, когато си припомнѫ каква олелия бѣше прѣзъ тая година отъ толкова злосторната чума. Нѣма кжща въ селото ни отъ която да не е погълнала тая злосторница по нѣкоя глава добитъкъ. Помнѫ го. като день днешенъ каква ужасъ обладаваше селото ни. За зла врага прѣзъ нея година имаше и голѣма засуха. Нѣможеше окото ти да съзрѣ нѣкждѣ

*) Паточното масло (Fusel Oel) се произвожда при фабрикацията на спирта; Намира се само въ нерафинираний спиртъ, (Автора).

зеленинка. Всѣки може си прѣдстави каква сърдцераздирателна картина е изглеждало нашето село: тукъ кѫща съ сама ступанка и 5—6, дѣчица се надвѣла на студеното огнище и оплаква чернитѣ си дни, че нѣма дръвца да опече на гладнитѣ си дѣчица хлѣбецъ нѣма и стопанина й, който благодарение на опостѣлий му отъ чумата дворъ отишълъ да прави чираклѫкъ за да прѣхрани сѣмейството си; Тамѣ зинали уста добитъцитѣ, че нѣма стрѣкъче трѣвица да откъснѫтъ, за да подкрѣпѫтъ омършавѣлото си тѣло. Покъртвасе и най желѣзната натура. Кучета сѫ увълчили и въглукцница ходѫтъ отъ мърша на мърша; често погледнешъ налѣгнѫли и още не умрѣлий волъ или крава и дърпѫтъ отъ единий край . . .

Трудяхѫ се нащитѣ селяни да се избавѫтъ отъ този врагъ, чумата: при врачка ли, при ходжа ли нещешъ всички изрѣдихѫ нъ нищо имъ не помагаше. Който отъ гдѣто се зададѣше, каквото имъ кажеше всичко съ старание извършвахѫ ала чумата все по напрѣдваше и напрѣдваше . . .

Единъ день чувамъ, че кехаята вика изъ селото; попитахъ защо вика, казами се, че на дѣда Хасана му дошло наумъ какъ прогонили чумата въ французкото мурабе, затова утрѣ всѣки да си задържи добитъка, да го не пуща изъ двора на вънт.

Минѫ се тоя день. Сутриньта на другия день, призори се зачу хоканье азъ си припомнихъ за церемонията, която имаше да се извършва отъ дяда Хасана скочихъ отъ постелята, пообухсе надвѣ — на три и се опѫтихъ подиръ сбирщината. У всѣкиго се за бѣлѣзваше една необикновена вѣслость. Гордитѣ крачки на дѣда Хасана говоряхѫ за какъвъ щастливѣцъ се чувствуваше той въ това врѣме. Имаше право. На всѣкиго изъ устата се чуваше да излиза името на дѣда Хасана. Когато пъкъ дѣдо Хасанъ съ свойотвеното си ориенталско краснорѣчие расправяше за минѫли работи по Французката война. . . Тъй неосѣтно стигнѫхме на опрѣдѣленото за цѣремония мѣсто. То бѣше кръстопѫтъ заобиколено отъ три страни съ гора. — Поставихѫ се пазачи на добитъка, за да не се разбѣгва; а другитѣ съ внимание слушахѫ съвѣтитѣ на дѣда Хасана. Всичко казано отъ дѣда Хасана съ присърдце се извършинамѣрихѫ се сухи липи, затъркахѫ ги, за да се образува живъ огънь. Тоя, слѣдъ едно доста продължително врѣме, се получи.

Натрупахѫ по продължението на напрѣчния пѫть вършинакъ, подпалихѫ го съ живия огънь и почнѫхѫ да се приготвѫтъ за прѣкарванье говедата. Зрѣлището, което се прѣдстави прѣдъ очитѣ

ми отъ приготовлението по извършванье церимонията, неволно ми напомни за ония оригинални погребални процесии, които се извършватъ отъ най дивитѣ народи. Много жалѣхъ азъ, че немогѫ да кажѫ двѣ поне думи за отказванъето имъ отъ тия животни, като имъ посочѫ на хората, които боравѭтъ съ научната ветеринарна медицина. Нъ смѣяхъ ли? Веднага бихѫ се изсипали купъ хули и сопоигранството не би закъсняло; а още повече, когато начело на работата стои единъ дивъ азиатецъ. Намѣрихъ за благоразумно да прѣмълчѫ и му чакамъ редътъ.

Димътъ и пламъкътъ усилвахѫ още по вече дивия рѣвъ на говедата и почнѫхѫ да се разбѣгватъ. Втурихѫ се селенитѣ да ги, възвръщатъ. Цѣла паника. Хеле най сѣтнѣ ги поукротихѫ малко. Тогива дѣдо Хасанъ каза да вържѐтъ едно мѫжко юнче а той самъ се съблѣче, както майка му го родила, и като гладиаторъ поведе слисаното добиче прѣзъ огъня а всички други селяне подкарвахѫ, другия добитъкъ, за да прѣмине и той животворний огънь.*) Съ голѣми мѫки едвамъ, можахѫ да прѣкаратъ прѣзъ горящий огънь добитъка: мнозина селяне си отидохѫ съ китка на главата и съ искълченъ кракъ или рѫка отъ разярений добитъкъ, нъ на това се не обръщаше внимание. И прави сѫ въ това отношение селянетѣ, защото безъ добитъкъ ще приличѫтъ на масторъ безъ инструменти.

Прѣминѫ добитъка прѣзъ животворний огънь. Прѣминѫхме и ний всички прѣзъ гъстия димъ и пламакъ.

Настроението на селенитѣ бѣше весело: тѣ приличахѫ на хора избавени отъ нѣкоя морска буря. До вечерьта го одарихѫ на поливаница.

Гъстия димъ минѫ и за мина а баба чума живо и здраво си ходѝ изъ добитъка, до като се насити.

(*Слѣдва*)

*) Другъ селянинъ прѣпоржча да се направи и слѣдующето, като допълнение: да се изгори единъ волъ и отъ пепелта му да се захрани всичкий добитъкъ чрѣзъ ярмата. „Тъй съмъ, чувалъ да лѣкуватъ и „далака“ каза той. И това старателно се извърши, нъ чумата се непривърши.

РАЗНИ

Прѣди нѣколко мѣсеци единъ виденъ земледѣлецъ изъ Провадийско е молилъ Министерството на Съобщенията да му направи отстжика въ таксата по прѣноса на 50 вагони съ сѣно отъ Правадия до Руссе.

Сѣното за сега се таксува като лесно запалителенъ материалъ съ 160—180 зл. лева на вагонъ, като се смѣта вагона отъ 10000 к. г. което, като обемно, повече отъ 5000 к. г. сѣно неможе да се натовари на вагонъ и плюсъ 10 л. право за мушамба за покривание. Значи за прѣносъ на 5000 к. г. сѣно отъ Провадия до Руссе се заплаща 170 —190 лева, Молено е да се таксува горното количество сѣно (50 вагони) или като другитѣ житни произведения или пъкъ по таксата но за количество колкото може да се натовари въ вагона, а не както е сега да се заплаща за 10000 к. г., т. е. за 5000 к. г. да се заплати половината такса 80 — 90 лева, когато другитѣ произведения се таксуватъ по 65 л. 50 ст. 10000 к-гр. за сжщото растояние.

Министерството му е удовлетворило молбата въ слѣднята смисълъ: освобождава се отъ право за мушамба (покривка) 10 л. и намаление на транспорта на вагонъ съ около 10 л. или всичко 20 лева, нъ съ условие ако просителя прѣдстави гаранция за 6000 л. (за какво незнаемъ. нъ прѣдполагаме за въ случай на запалване).

Намъ се вижда за много малко благодѣянието при прѣдложенитѣ тежки условия и канимъ Министерството да се позаинтересува повечко по въпроса и да поиска по голѣми отстжики отъ гдѣто трѣбва. Нека не се забравя, че ако бѣше удовлетворена молбата на просителя въ държавната хазна щѣха да паднатъ около 8000 златни левчета, а ако това се нарѣдѣше за всички щѣха да бжджтъ и 80000 зл. л. още повече като се знае, че гр. Руссе прѣдставлява за въ бжджще единъ добрѣ уреденъ воененъ центръ, гдѣто консумацията на сѣно нараства и ще нараства. Съ оставянието молбата на просителя въ това положение, хазната се лишава отъ горний доходъ и земледѣлеца не се улеснява.

Лѣкъ противъ въшкитѣ. Ветеринарния лѣкаръ Сиберъ прѣпоржчва слѣдния начинъ за изморяване въшкитѣ на конетѣ, воловетѣ и свинетѣ.

Размѣсва се газъ и ленено (сийреково) масло по равни части. Намокрева се съ тази смѣсъ единъ вълненъ парцалъ и се намазватъ тѣзи части отъ кожата, кждѣто има въшки. По този начинъ въшкитѣ измиратъ много бързо. Подиръ нѣколко дена кожата може пакъ да се намаже, както по напрѣдъ. Подиръ това кожата се измива съ топла вода и сапунъ. Отъ това лѣкуване космитѣ не падатъ

Млѣченъ пръчъ. Единъ скотоводецъ отъ Oelstnitz, въ Саксония, притежава единъ пръчъ, който отъ нѣколко врѣме насамъ, дава доста млѣко за да може да го доятъ по три пѫти на день. Тоя пръчъ е испратенъ въ Дрезденъ за да бѫде изслѣдванъ отъ ветеринарни лѣкари. Тия послѣднитѣ съ това не научватъ нѣщо ново: случаитѣ отъ тоя родъ, у пръчътъ, у разнитѣ видове млѣкопитающи и у человѣка даже, ако може да се вѣрва на прѣданията, не сѫ рѣдки и ако се вѣрва на разни естественици, могѫтъ да се получатъ по желание, опитано въ нѣкои случаи, понеже цицата на мѫжкитѣ прѣдставлява нужднитѣ елементи за отдѣлянието на млѣкото и тя не го произвожда само защото не я раздразняватъ (Recueil da Méd. vétérinaire).

Подобенъ на горния случай е забѣлѣзанъ и у единъ пръчъ закланъ на скотобойнитѣ въ гр. Балчикъ. Ето какъ ни описваше прѣглѣдвача на скотобойнитѣ тоя случай: при одиранието на заклания пръчъ забѣлѣзали сѫ двѣ торбички отъ странитѣ на яйцата, които съдържали една бѣла течна материя подобна на млѣко. По всѣка вѣроятность това сѫ били цицитѣ. Жалко е само, че това не било забѣлѣзано още на животъ, за да се остави пръча живъ и се направятъ опитъ съ него.

(„Вет. сбирка“)

Министерство на Търговията и Земледѣлието.

СВѢДЕНИЯ

За конкурситѣ по Земледѣлието и скотовѫдството прѣзъ 1897 година, извлѣчени изъ съобщенията на Г. Г. прѣдсѣдателитѣ на распорѣдителнитѣ комисии.

Конкурса въ гр. Ески-Джумая.

(Открытъ на 1-й Май, а закритъ на 3-й сѫщий т. година).

Конкурса е билъ открытъ на 1-й Май т. г. въ 9 часа сутриньта при голѣмо множество народъ. Прѣдсѣдатель на распорѣдителната коммиссия е билъ Шуменский Окрѫженъ Управитель г. Бакаловъ. Въ този день се явили 186 изложители на жребци, кобили и кончета и слѣдъ оцѣняванието имъ отъ журитѣ били присѫдени 16 награди за жребци, 28 — за кобили и 20 — за кончета. На 2 Май се явили 67 изложители, отъ които 7 — съ биволски бикове, 9 — съ телета, 5 — съ овци, 6 — съ люцерна, 3 — съ ячимикъ за пиво и 3 — съ пчели; отъ тѣхъ били наградени всичко 34 изложители. На 3-й сѫщий станѫло надпрѣпусканието на което взели участие 10 коня; най-бързий конь изминѫлъ опрѣдѣленото растояние отъ 5 километра за 7 минути и 20 секунди. Въ заключение, ето какво казва прѣдсѣдателя на Распорѣдителната коммиссия: „Общото число на изложителитѣ сравнително минѫлата година е по-малко, нъ отъ друга страна на конкурса се докарахѫ много по-добри домашни животни, отъ колкото прѣзъ минѫлитѣ години, защото тази година Распорѣдителната Коммиссия бѣше взела мѣрки да се допуснѫтъ само отговаряющи на условията за участие екземпляри добитъкъ. Между населението се забѣлѣзва общо задоволствие отъ конкурситѣ и всичкитѣ почнѫхѫ да забѣлѣзватъ добритѣ резолтати отъ тѣхъ."

Конкурса въ гр. Ямболъ

(Открытъ на 9 Май и закритъ на 11 Май т. г.)

Конкурса е билъ открытъ тържественно, при стечението на многобройно земледѣлческо население отъ окрѫгътъ, въ присѫтствието на гражданскитѣ и военни власти, ямболскитѣ граждани и

духовенството, което отслужи молебенъ, слѣдъ който се е произнесла рѣчь отъ прѣдсѣдателя на распорѣдителната коммиссия, Сливенский окржженъ Управитель г-нъ П. Станчевъ.

Въ сжщия день на конкурса съ коне сж се явили 83 изложители на жребци, 57-на кобили съ и безъ кончета и 63—на млади кончета, отъ които сж били наградени 11 изложители на жребци, 8 — на кобили, 10 — на млади кончета и 2 жребеца, 1 кобила и 6 кончета сж обявени Hors concours. Младитѣ кончета, приплодъ отъ кръстосани мѣстнитѣ кобили съ окржжнитѣ жребци сж произвели най добро впечатление. На 10 Май сж се явили 25 изложители на бикове, крави, биволи и биволици, 25 — на овце и свини и 27 — на земледѣлчески произведения, пчели и домашни птици. Наградени сж били петь изложители на овци, 5 — на свини, единъ — на домашни птици, 9 — на пчели кошери, 2 — на ячмикъ за пиво, 3 — на люцерна. Послѣ това свободното врѣме е употрѣбено за практически демонстрации съ употрѣблението на плуговетѣ отъ системата „Сакъ“, ржководени отъ Сливенский Земледѣлчески Надзиратель.

На 11 Май сутриньта е станжло надпрѣпусканието съ коньепри стечението на многобройно население, на едно растоятние отъ петь километра. Най-голѣмата бързина за прѣминуванне това рас, тояние е била 6 минути. Послѣ обѣдъ сж раздадени тържественно наградитѣ, слѣдъ което Сливенский окр. Ветеринаренъ Лѣкарь е държалъ рѣчь върху значението на конкурситѣ за усъвършенствуванието на земледѣлието и скотовъдството.

Сравнително съ конкурса станжлъ минжлата година числото на изложителитѣ сега е било по голѣмо, населението е много повече заинтересовано и сполуката на конкурса е била най голѣма.

КНИЖНИНА.

Получихж се въ редакцията ни слѣдующитѣ книги, списания и вѣстници:

Българска Сбирка. Излиза въ Пловдивъ, годишний абонаментъ 10 лева.

Учителски Другарь. Органъ на Българский учителски съжзъ; излиза въ София. год. абонаментъ е 5 л.

Орало. Органъ на земледѣлческото дружество въ София, годишний му абонаментъ е 8 л., а 5 л. за ученици и т. н.

Ветеринарна Сбирка. Органъ на дружеството на ветернинарнитѣ лѣкари. Излиза въ София годишенъ абонаментъ е 8 лева

Ловецъ. Органъ на Софийското ловчийско дружество, излиза въ София.

Отчетъ на Видинския народенъ Прѣдставитель.

Звѣздица. Българка. Поминъкъ. Варна. Учителско Движение. Свободенъ Гражданинъ. Младина. Домашенъ Приятель. Отзивъ. Странджа. Свобода. Пролѣтъ. Въздържатель. Вѣра и Разумъ. Отчетъ на Варненския Окр. Управитель. Пловдивъ. Bulgarie. Селски вѣстникъ. Народни права и др.

Винарско Земледѣл. Вѣстникъ, органъ на учителитѣ при Винарско-Земледѣлческото училище въ гр. Плѣвенъ, излиза два пѫти въ мѣсеца 100 абонаментъ 4 лева.

Ново Земледѣлие, редакторъ Г. А. Кърджись, излиза въ Руссе, два пѫти въ мѣсеца, год. абонаментъ 7 лева.

МИНИСТЕРСТВО НА ТЪРГОВИЯТА И ЗЕМЛЕДѢЛИЕТО.

ОБЯВЛЕНИЕ

№ 2405

Министерството на Търговията и Земледѣлието обявява за знание на интересующитѣ се, че то ще отпустне тая година три стипендии въ размѣръ отъ по 1200 до 1500 лева годишно за практикуване двѣ години по земледѣлието въ странство, въ стопанствaа, които то ще избере. Желающитѣ да получѫтъ тия стипендии, трѣбва да сѫ свършили висше, или срѣдно земледѣлческо училище въ странство или България и да прѣдставѫтъ за това на Министер-

ството прошенията си съ свидѣтелства за свършенъ курсъ най-късно до 1-й Августъ настоящата година.

Освѣнъ това, Министерството на Търговията и Земледѣлието обявява на интересующитѣ се, че то отпуща и помощи за практикуване по земледѣлието и клоноветѣ му въ странство и завѣдения въ странство въ размѣръ отъ 300 до 600 лева годишно.

Желающитѣ да получатъ такива помощи, могатъ да испратятъ прошенията си прѣзъ всѣко врѣме на годината, като прѣдставятъ свидѣтелство за свършенъ курсъ въ висше, или срѣдно земледѣлческо училище въ странство или България и свидѣтелство отъ стопанството, или заведението, гдѣто тѣ се намиратъ на практика.

Стипендиитѣ и помощитѣ ще се раздаватъ по рѣшението на земледѣлческий съвѣтъ при Министерството, слѣдъ разглеждание документитѣ на просителитѣ, като ще се прѣдпочитатъ тия, които имать по-висока училищна подготовка.

Ст. София, 19 Априлий 1897 година.

Главенъ Секретарь: **Хр. Ат. Фетваджиевъ.**

Редакторъ: **Ив. П. Бързаковъ**